

“QUYỀN ĐƯỢC CHẾT” - ĐIỀU KIỆN VÀ PHƯƠNG PHÁP TIẾN HÀNH TẠI VIỆT NAM

NGUYỄN VINH HUNG *

Tóm tắt: Hiện nay, vấn đề nên hay không nên quy định về “quyền được chết” đang được nhiều quốc gia trên thế giới cũng như Việt Nam quan tâm bởi đây là quyền hạn đặc biệt mà việc quy định nó sẽ tác động, ảnh hưởng lớn đối với xã hội. Ngoài ra, các điều kiện, phương pháp tiến hành tại Việt Nam sẽ như thế nào nếu như “quyền được chết” được Quốc hội cho phép thông qua. Bài viết nghiên cứu về điều kiện, phương pháp tiến hành “quyền được chết” tại một số quốc gia, từ đó tìm ra những giải pháp phù hợp cho việc áp dụng “quyền được chết” tại Việt Nam trong thời gian tới.

Từ khoá: Bệnh hiểm nghèo; chết nhẹ nhàng; quyền được chết, quyền nhân thân

Nhận bài: 01/4/2019

Hoàn thành biên tập: 12/6/2019

Duyệt đăng: 17/6/2019

“RIGHT TO DIE” - THE CONDITIONS AND METHODS TO IMPLEMENT THIS RIGHT IN VIETNAM

Abstract: Currently, the issue of whether or not the law should recognise the “right to die” becomes a great concern in many countries around the world including Vietnam. This is because the “right to die” is a special right whose legal recognition will bring great impacts on society. Besides, in the case where the “right to die” is recognised by the National Assembly of Vietnam, it will further raise a concern as to which conditions and methods are applicable to the implementation of the “right to die”. This paper examines the conditions and methods of implementing the “right to die” in some countries and thereby suggests relevant solutions for applying the “right to die” in Vietnam in the coming time.

Keywords: Fatal illness; euthanasia; right to die; personal right

Received: Apr 1st, 2019; Editing completed: June 12th, 2019; Accepted for publication: June 17th, 2019

Không chỉ tại Việt Nam mà ngay cả trên thế giới, “quyền được chết” (còn được gọi là “quyền an lạc”, “quyền trợ tử” - euthanasia) luôn thu hút sự quan tâm của nhiều người. Bởi lẽ, nếu như chúng ta vốn dĩ rất quen thuộc với các quyền hạn cơ bản của con người như quyền khai sinh, quyền khai tử; quyền sống, quyền được bảo đảm an toàn về tính mạng, sức khỏe, thân thể; quyền hiến, nhận mô, bộ phận cơ thể người và hiến, lấy xác; quyền được bảo vệ danh dự, nhân phẩm, uy tín...⁽¹⁾ thì “quyền được chết”

đường như trái ngược hoàn toàn với các quyền hạn trên. Trên thực tế, tại không ít quốc gia, khá nhiều người đang kịch liệt phản đối “quyền được chết”.⁽²⁾ Mặc dù vậy, nghiên cứu cho thấy, “an tử” là khái niệm đã xuất hiện từ lâu. Tuy còn nhiều tranh cãi nhưng quyền an tử đang dần được một số nước công nhận.⁽³⁾ Vì vậy, hiện nay suy nghĩ về

(2). Tú Anh, *Nhiều quốc gia trên thế giới công nhận “Quyền được chết”*, <http://dantri.com.vn/suc-khoe/nhiều-quốc-gia-tren-the-gioi-cong-nhan-quyền-duoc-chet-1430436532.htm>, truy cập 26/3/2019.

(3). Minh Trang, *Quyền được chết*, <https://danluat.thuvienphapluat.vn/quyền-duoc-chet-143712.aspx>, truy cập 25/3/2019.

* Giảng viên, Khoa luật, Đại học quốc gia Hà Nội
E-mail: nguyenvinhhungkl@vnu.edu.vn

“quyền được chết” của nhiều người đã dần thay đổi và ủng hộ quyền hạn nhân đạo này.

Ở Việt Nam, có nhiều ý kiến cho rằng nên bổ sung “quyền được chết” để phần nào đáp ứng nhu cầu, đòi hỏi của xã hội.⁽⁴⁾ Mặc dù việc quy định “quyền được chết” rất cần thiết và quan trọng nhưng đây lại là vấn đề liên quan rất lớn đến không chỉ bản thân những người đang có nhu cầu hay những người liên quan của họ mà còn ảnh hưởng, tác động đến nhà nước và dư luận xã hội. Hơn nữa, nếu “quyền được chết” được Quốc hội thông qua thì có thể khẳng định, đây còn là dấu ấn quan trọng trong lịch sử lập pháp của Việt Nam. Sở dĩ như vậy là vì từ trước tới nay, Việt Nam chưa từng có văn bản pháp luật nào quy định về “quyền được chết”.

1. “Quyền được chết” và các điều kiện, phương pháp tiến hành

Như đã nói, mặc dù còn nhiều ý kiến phản đối về “quyền được chết” nhưng pháp luật Việt Nam hiện nay cần công nhận “quyền được chết” vì các lí do sau đây:

Thứ nhất, về phía những bệnh nhân đang mắc phải các căn bệnh hiểm nghèo đến mức không thể cứu chữa: từ thực tiễn xã hội cho thấy, vấn đề sức khỏe đang là vấn đề nổi trội của xã hội hiện đại. Trong đó, các bệnh hiểm nghèo có thể dẫn đến tử vong đang có xu hướng ngày càng tăng lên nhanh chóng. Theo số liệu thống kê cho thấy, không chỉ trên thế giới mà tại Việt Nam hiện nay, bệnh ung thư đang dẫn đầu bảng nguy cơ dẫn đến tử vong và điều rất đáng quan tâm ở đây lại

là “*bệnh đang có xu hướng trẻ hoá và tăng cao*”.⁽⁵⁾ Không chỉ ung thư mà còn rất nhiều căn bệnh hiểm nghèo có thể dẫn đến tử vong nhanh chóng mà nền y học hiện đại vẫn đầu hàng như AIDS, suy tim, xơ gan, suy thận giai đoạn cuối hay các loại tai biến, tai nạn dẫn đến người chết não sống thực vật... cũng ngày càng gia tăng.⁽⁶⁾ Hơn nữa, khi mắc phải những bệnh hiểm nghèo đó thì bệnh nhân luôn gặp phải sự đau đớn tột cùng. Không ít người phải chịu đựng sự giày vò, đau đớn kéo dài rất lâu trước khi qua đời. Điều này khiến bệnh nhân thường mong muốn tìm đến sự giải thoát một cách nhanh chóng và nhẹ nhàng. Đó là chưa kể đến việc điều trị thường rất tốn kém và nhiều trường hợp sau khi người bệnh đã ra đi thì vẫn còn để lại cho những người thân của họ những khoản nợ nần rất lớn. Hoặc ngay cả việc phải sống phụ thuộc quá nhiều vào người thân trong thời gian dài cũng làm cho số đông người có tự trọng cảm thấy áy náy, buồn phiền. Do vậy, trên thực tế, không ít trường hợp những người ốm đau kéo dài mà biết trước không thể cứu chữa đã tự tìm mọi cách để có thể kết thúc cuộc sống. Tuy vậy, trong các trường hợp này, dù cho đã chết nhưng sau đó người chết và người nhà của họ vẫn có thể bị các cơ quan có thẩm quyền tiến

(4). Nguyễn Vinh Hưng, “Cần bổ sung “quyền được chết” vào trong Bộ luật dân sự năm 2015”, *Tạp chí khoa học pháp lí*, số 9/2018, tr. 44 - 48.

(5). Báo điện tử VTV, *Bệnh ung thư ở Việt Nam: tăng cao và có xu hướng trẻ hoá*, <https://vtv.vn/van-de-hom-nay/benh-ung-thu-o-viet-nam-tang-cao-va-co-xu-huong-tre-hoa-20180927000052614.htm>, truy cập 26/3/2019.

(6). Báo điện tử Vietnamnet, *Bệnh gan tại Việt Nam - thực trạng đáng báo động*, <https://vietnamnet.vn/vn/suc-khoe/cac-loai-benh/benh-gan-tai-viet-nam-thuc-trang-dang-bao-dong-398118.html>, truy cập 26/3/2019.

hành các cuộc điều tra để truy tìm nguyên nhân dẫn đến cái chết. Bởi việc tìm hiểu căn kẽ nguyên nhân cái chết là nhiệm vụ bắt buộc đối với các cơ quan điều tra, nhất là trong trường hợp người bệnh tự tìm cách kết thúc cuộc sống. Do đó, nhiều trường hợp, cơ thể của người chết lại bị giám định pháp y mổ xẻ để nghiên cứu, phân tích nhiều lần và điều này cũng làm cho các cơ quan điều tra mất thêm thời gian, công sức và chi phí. Ngoài ra, điều đó không chỉ là điều mà bản thân người chết không mong muốn mà còn gây sự tác động, ảnh hưởng đến tâm lý đối với những người thân thích của người chết. Vì vậy, nếu suy nghĩ theo hướng nhân văn, đối với những người mắc bệnh hiểm nghèo thì nguyện vọng được chết nhẹ nhàng, nhanh chóng là việc có thể cảm thông, hợp tình nên có thể chấp nhận được. Từ đó, có thể khẳng định, việc pháp luật quy định hay không quy định “quyền được chết” sẽ tác động, ảnh hưởng rất lớn đến những đối tượng này.

Thứ hai, về phía thân nhân của những người bệnh hiểm nghèo: mặc dù họ luôn cố gắng hết khả năng để cứu chữa cho người bệnh nhưng khi trực tiếp chứng kiến người thân của mình đau đớn từng ngày, từng giờ và biết chắc y học không thể chữa trị được thì việc “biết trước” cái chết của người bệnh đã làm cho họ dần chấp nhận thực tế. Nói cách khác, việc nhìn thấy người bệnh đang đau đớn, khổ sở, dày vò cả về thể xác lẫn tinh thần thì có lẽ việc được chấm dứt sự tồn tại trong nhẹ nhàng, êm ái là con đường hợp lý và đúng đắn hơn cả. Mặt khác, nếu như người bệnh cố gắng chịu đựng, chống chọi một cách miễn cưỡng, đau đớn, vô vọng với

sự sống từng ngày thì không chỉ bản thân người đó mà ngay với những người thân thiết của họ cũng sẽ khổ sở, mệt mỏi, dần vật theo. Trên thực tế, gần đây đã có trường hợp người thân đã tự tay rút các thiết bị y tế hỗ trợ người bệnh để người bệnh được ra đi thanh thản.⁽⁷⁾ Tuy nhiên, trong các trường hợp như vậy, những người thân của người chết hẳn không tránh khỏi sự dằn vặt, ám ảnh lâu dài và hành động của họ có thể bị xác định là vi phạm pháp luật khi cơ quan điều tra tiến hành các thủ tục để xác định nguyên nhân tử vong. Vì thế, việc quy định “quyền được chết” giúp cho người bệnh hiểm nghèo được ra đi một cách hợp pháp mà bản thân những người thân của họ cũng giảm bớt sự ám ảnh, cắn rứt.

Thứ ba, đối với những nhân viên y tế trực tiếp chăm sóc, điều trị cho người bệnh hiểm nghèo: như đã nói, số lượng bệnh nhân đang điều trị các bệnh hiểm nghèo tại Việt Nam ngày càng gia tăng nhanh chóng và đi kèm với đó là áp lực rất lớn đối với đội ngũ cán bộ y tế đang trực tiếp chăm sóc, điều trị. Nghiên cứu cho thấy, “*đông đảo các y bác sĩ đang trực tiếp điều trị cũng có ý tưởng cho phép “quyền được chết”*”⁽⁸⁾ bởi nhiều y, bác sĩ đều cho rằng việc để người bệnh phải chịu sự đau đớn dày vò từng giờ, từng ngày không bằng giúp họ nhanh chóng giải thoát trong sự nhẹ nhàng, êm ái. Vì hơn ai hết, các y, bác sĩ là những người biết rất rõ về tình

(7). Báo điện tử Vietbao, *Gia đình đã rút ống thở cho tiến sĩ Alan Phan*, <http://vietbao.vn/Cong-nghe/Gia-dinh-da-rut-ong-tho-cho-Tien-si-Alan-Phan/223131478/222/>, truy cập 30/3/2019.

(8). Nguyễn Vinh Hung, *tlđđ*, tr. 46.

trạng của người bệnh. Có ý kiến “*nêu lên thực tế, trong công việc hàng ngày các bác sĩ chứng kiến nhiều người bệnh không thể cứu được, phải sống thực vật, bệnh nhân ung thư giai đoạn cuối đau đớn tột cùng về thể xác, sang chấn đến tận cùng về tinh thần. Họ mong muốn được chết, muốn nhờ bác sĩ giúp ra đi một cách êm ái, thanh thản*”.⁽⁹⁾ Điều này đã tác động rất lớn đến suy nghĩ và tư tưởng của khá nhiều y, bác sĩ. Tuy nhiên, các y, bác sĩ lại không được pháp luật cho phép để có thể giúp các bệnh nhân của họ có thể ra đi trong sự nhẹ nhàng, yên bình theo ý muốn của họ. Hơn nữa, nếu các bệnh nhân đã không thể cứu chữa nhưng vẫn tiếp tục tồn tại thì đồng nghĩa, trách nhiệm của các y, bác sĩ vẫn sẽ phải tiếp tục và điều này ít nhiều có thể gây ảnh hưởng đến công việc, thời gian, sức lực của các y, bác sĩ. Vì vậy, việc cho phép “quyền được chết” tại Việt Nam còn góp phần giúp các y, bác sĩ có thể giảm bớt một phần áp lực, căng thẳng và mệt mỏi trong công việc.

Thứ tư, tác động của “quyền được chết” đối với xã hội. Như đã nói, “quyền được chết” tác động và ảnh hưởng rất lớn đối với xã hội. Có những quan điểm tiến bộ và nhân văn khi ủng hộ “quyền được chết” nhưng cũng có không ít người phản đối. Theo đó, phần đông người ủng hộ “quyền được chết” vì những lí do như: “*giải phóng nỗi đau khổ cùng cực của con người; trợ giúp giải thoát khi chất lượng cuộc sống của con người quá*

thấp; dành nguồn lực của các quỹ y tế để giúp những người khác; tự do lựa chọn cuộc sống trong hoàn cảnh khắc nghiệt”.⁽¹⁰⁾ Nghiên cứu hiện nay cho thấy, rất nhiều người dân tại các quốc gia phương Tây ủng hộ, tán thành “quyền được chết”. Trong đó, một số quốc gia đã nhanh chóng tiên phong công nhận “quyền được chết” tại quốc gia mình như: Hà Lan, Bỉ, Luxembourg, Thụy Sĩ, Argentina, Canada và tại năm bang của Hoa Kỳ là: Washington, Oregon, Vermont, New Mexico và Montana. Cụ thể, các quốc gia đầu tiên ban hành luật về trợ tử là Hà Lan (ban hành năm 2001), Bỉ (ban hành năm 2002), Luxembourg (ban hành năm 2008). Riêng ở Mỹ, chỉ có tiểu bang Oregon không hợp pháp hoá trợ tử nhưng cho phép trợ giúp tự tử (assisted suicide), tức người bệnh tự dùng thuốc độc do bác sĩ cung cấp.⁽¹¹⁾ Tại Pháp, “*ngày 17/3/2015, Hạ viện Pháp đã bỏ phiếu thông qua dự luật “chết êm dịu” với 436 phiếu ủng hộ, 34 phiếu chống, 83 nghị sĩ bỏ phiếu trắng vì cho rằng điều luật chưa đủ sức thuyết phục. Sau khi được Hạ viện thông qua, dự luật sẽ được trình lên Thượng viện Pháp xem xét. Và theo một cuộc thăm dò, 96% người dân Pháp được hỏi ủng hộ điều*

(9). Nam Phương, *Đề xuất bổ sung quyền được chết*, báo điện tử Vnexpress, <https://vnexpress.net/tin-tuc/thoi-su/de-xuat-bo-sung-quyen-duoc-chet-3204054.html>, truy cập 25/3/2019.

(10). Báo người bảo vệ quyền lợi, Trung ương Hội luật gia Việt Nam, *Quyền an tử theo Luật nhân quyền quốc tế, pháp luật ở một số quốc gia và gợi mở cho Việt Nam*, http://nguoiibaovequyenloi.com/User/ThongTin_ChiTiet.aspx?MaTT=154201652940792881&MaMT=25, truy cập 26/3/2019.

(11). Nguyễn Hữu Đức, *Nghĩ về quyền được chết*, báo điện tử Người lao động, <http://nld.com.vn/suc-khoe/nghi-ve-quyen-duoc-chet-20160901210804634.htm>, truy cập 26/3/2019.

luật này”.⁽¹²⁾ Ngay tại Việt Nam, năm 2016, báo điện tử Tuổi trẻ Online đã tiến hành một cuộc khảo sát với chủ đề có nên thực hiện “quyền được chết” tại Việt Nam với số lượng 691 người tham gia bình chọn đã có kết quả: 567 người đồng ý (chiếm tỉ lệ 81,5%), 113 người không đồng ý (tỉ lệ 16,9%) và chỉ 11 người có ý kiến khác (tỉ lệ 1,6%).⁽¹³⁾ Như vậy, có thể thấy rằng, xã hội ngày càng văn minh thì càng có thêm nhiều quan điểm ủng hộ quy định “quyền được chết” để những người không may mắc phải bệnh tật hiểm nghèo có thể đơn giản, nhẹ nhàng giải thoát. Nói cách khác, “quyền được chết” dần được xã hội hiện đại quan niệm là thứ quyền rất nhân văn, nhân đạo và đây cũng là xu hướng và là đòi hỏi tất yếu của con người và xã hội trong từng giai đoạn, hoàn cảnh lịch sử. Tuy nhiên, với những người không ủng hộ “quyền được chết” vì các lí do như: *“khi con người không may mắc bệnh thì vẫn với quan niệm còn nước còn tát để cố gắng cứu chữa tới cùng thì nay pháp luật lại đi quy định “quyền được chết” một thứ quyền xa lạ thậm chí có thể coi là trái đạo đức xã hội. Bởi vậy, “quyền được chết” đã bị một bộ phận trong xã hội phản đối”*.⁽¹⁴⁾

Thứ năm, tác động của “quyền được chết” đến việc xây dựng môi trường pháp lí văn minh, hiện đại và hướng đến mục tiêu vì

lợi ích của con người: Có thể khẳng định, con người là trung tâm của đời sống pháp luật và pháp luật phải hướng đến mục tiêu bảo vệ, phục vụ tốt nhất lợi ích cho con người. Vì thế, lẽ dĩ nhiên, con người phải được quyền tự do quyết định mọi vấn đề liên quan đến bản thân của họ và trong đó, bao gồm cả vấn đề tự do quyết định việc chấm dứt tồn tại hay không. Nói cách khác, quyền tự do là một quyền hạn cơ bản nhưng lại rất quan trọng đối với mỗi cá nhân. Trên thực tế, ngay trong bản Tuyên ngôn độc lập năm 1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng đã trích dẫn Hiến pháp năm 1776 của Hoa Kỳ: *“Tạo hoá cho họ những quyền không ai có thể xâm phạm được; trong những quyền ấy, có quyền được sống, quyền tự do và quyền mưu cầu hạnh phúc”*.⁽¹⁵⁾ Còn theo Luật nhân quyền quốc tế, “quyền an tử” có sự gần gũi với hai quyền đã được ghi nhận trong Công ước quốc tế về các quyền dân sự và chính trị (ICCPR), đó là: quyền sống và quyền không bị tra tấn. Đối với quyền sống (right to life), Điều 6 ICCPR nêu rõ: *“Mọi người đều có quyền có hữu (inherent) là được sống. Quyền này phải được pháp luật bảo vệ. Không ai có thể bị tước mạng sống một cách tùy tiện”*. Ở nội dung của quy định này có một khía cạnh cần được thảo luận, đó là “tính có hữu” của quyền sống thuộc về mọi người. Tuy nhiên, nó được coi mang tính

(12). Tú Anh, tldd.

(13). Báo điện tử Tuổi trẻ, *Xin quyền được chết, nhiều lí do chưa thể áp dụng*, <https://tuoitre.vn/xin-quyen-duoc-chet-nhieu-ly-do-chua-the-ap-dung-1134595.htm>, truy cập 25/3/2019.

(14). Nguyễn Vinh Hưng, tldd, tr. 45.

(15). Bảo tàng lịch sử - văn hóa, Trường Đại học khoa học xã hội và nhân văn, Đại học quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, *Tuyên ngôn độc lập 2/9/1945 - bản tuyên bố về nhân quyền ở Việt Nam*, <http://baotang.hcmussh.edu.vn/?ArticleId=cb7ed36c-f0af-4b10-b876-a6c702db5567>, truy cập 30/3/2019.

“tùy nghi” (optional) hay mang tính “bắt buộc” (mandatory)? Nếu được coi là mang tính tùy nghi, chủ thể của quyền sống sẽ có quyền lựa chọn hưởng thụ hoặc từ bỏ hưởng thụ quyền. Trong trường hợp này, quyền an tử sẽ có thể được chấp nhận và không đi ngược với Luật nhân quyền quốc tế.⁽¹⁶⁾ Bên cạnh đó, hiện nay, tại các quốc gia văn minh, hiện đại, con người đã dần thay đổi khi quan niệm về vấn đề chết hay tiếp tục sống. Vì thế, nhiều trường hợp mặc dù không ốm đau bệnh tật nhưng vì nhiều lí do nên không ít người vẫn mong muốn chấm dứt sự tồn tại của mình bằng cách sử dụng “quyền được chết”. Trong thời gian gần đây, có người đã ra đi bằng “quyền được chết” nhưng trước đó người này cũng đã dành hơn 20 năm vận động cho “quyền được chết” được thông qua.⁽¹⁷⁾ Được biết, ngay khi chuẩn bị ra đi, người này chia sẻ “đã chờ đợi quá lâu” và mong muốn các nước khác hãy theo gương Thụy Sĩ và cho mọi công dân quyền được chết nếu họ đạt đủ tiêu chuẩn, tiêu chuẩn này không phải tuổi tác mà là năng lực tinh thần. Trường hợp ra đi của người này chỉ do cảm thấy cuộc đời không còn ý nghĩa và với tuổi tác đã cao, cuộc sống phải lệ thuộc rất nhiều vào người khác nên người đó mong muốn chấm dứt cuộc đời một cách thanh thản, nhẹ nhàng và ước nguyện của người này được

đồng đảo các con cháu ủng hộ.⁽¹⁸⁾ Hay cũng có trường hợp, cả hai vợ chồng già đều dùng “quyền được chết” để có thể ra đi cùng nhau.⁽¹⁹⁾ Theo báo cáo gần đây của CFCEE cho thấy: từ 01/01/2016 đến 31/12/2017, 4.337 công dân Bỉ đã kết thúc cuộc đời nhờ luật trợ tử, chủ yếu do ung thư hoặc quá già. 77 cá nhân chọn cái chết vì không thể chịu đựng nỗi khổ tinh thần và 19 người còn rất trẻ, mới 18 - 29 tuổi.⁽²⁰⁾ Ngay tại Việt Nam, nghiên cứu cho thấy, “*đã có người bệnh cao tuổi ngay từ khi được thông báo mắc bệnh hiểm nghèo đã từ chối điều trị bởi lẽ việc điều trị quá tốn kém so với khả năng của họ hoặc của gia đình họ, mà kết quả tốt nhất sau điều trị cũng chỉ có thể duy trì thêm sự sống một khoảng thời gian rất ngắn*”.⁽²¹⁾ Như vậy, “quyền được chết” là một quyền cơ bản của mọi công dân và liên quan chặt chẽ đến vấn đề nhân quyền (quyền con người). Do vậy, “quyền được chết” đương nhiên gắn bó chặt chẽ với con người và phải do con người hoàn toàn tự do quyết định. Pháp luật cần phải ghi nhận, tôn trọng, bảo

(16). Báo Người bảo vệ quyền lợi, Trung ương Hội luật gia Việt Nam, *Quyền an tử theo luật nhân quyền quốc tế, pháp luật ở một số quốc gia và gợi mở cho Việt Nam*, tldd.

(17). Báo điện tử Baomoi, *Lời trần trối của tiến sĩ 104 tuổi ra đi bằng cái chết êm ái*, <https://baomoi.com/loi-tran-troi-cua-tien-si-104-tuoi-ra-di-bang-cai-chet-em-ai/c/25997001.epi>, truy cập 29/3/2019.

(18). Minh Nguyên, *Tiến sĩ 104 tuổi đã ra đi bình yên trong tiếng nhạc Beethoven*, <https://suckhoe.vnexpress.net/tin-tuc/suc-khoe/tien-si-104-tuoi-da-ra-di-yen-binh-trong-tieng-nhac-beethoven-3747833.html>, truy cập 29/3/2019.

(19). Báo điện tử Vnexpress, *Đôi vợ chồng già dùng quyền trợ tử để được ra đi bên nhau*, <https://vnexpress.net/suc-khoe/doi-vo-chong-gia-dung-quyen-tro-tu-de-duoc-ra-di-ben-nhau-3627496.html>, truy cập 29/3/2019.

(20). Báo điện tử Vnexpress, *Hai em bé ở Bỉ ra đi bằng cái chết êm ái*, <https://vnexpress.net/suc-khoe/hai-em-be-o-bi-ra-di-bang-cai-chet-em-ai-3790178.html>, truy cập 30/3/2019.

(21). Nguyễn Vinh Hưng, tldd, tr. 46.

vệ quyền hạn thiêng liêng và cao quý này. Do vậy, thiết nghĩ quy định “quyền được chết” tại Việt Nam còn góp phần giúp cho hệ thống pháp luật trở nên đầy đủ, hoàn thiện và phục vụ tốt nhất cho con người.

Tuy nhiên, như đã nói, không ít người phản đối “quyền được chết” nên việc quyết định cho phép “quyền được chết” ở Việt Nam cần có sự nghiên cứu kỹ lưỡng. Bên cạnh đó, cần phải cân nhắc và xem xét đến các vấn đề như trình độ văn hoá, ý thức pháp luật của chủ thể thực thi và người dân nói chung về “quyền được chết” ở Việt Nam. Bởi vì có thể sẽ có trường hợp lợi dụng quyền hạn này để gây thiệt hại đến quyền, lợi ích hợp pháp của người khác hay của Nhà nước. Ví dụ: “có thể xuất hiện tình trạng gia đình người bệnh sẽ trốn tránh nghĩa vụ chăm sóc, nuôi dưỡng người bệnh. Trong trường hợp này, luật an tử lại là công cụ tiếp tay cho hành vi giết người có chủ đích, khuyến khích hành vi bất hiếu trong xã hội”.⁽²²⁾ Cũng có thể có các trường hợp như “những người đang đối diện với nguy cơ vỡ nợ, trốn nợ hoặc vi phạm pháp luật nghiêm trọng lợi dụng quyền hạn này”.⁽²³⁾ Do vậy, việc áp dụng “quyền được chết” sẽ mang đến những tác động tích cực và cả tác động tiêu cực đối với xã hội Việt Nam. Để góp phần hạn chế các tác động tiêu cực của việc áp dụng “quyền được chết” vào Việt Nam, cần xem xét kỹ các điều kiện áp dụng như sau:

(22). Báo điện tử Vnexpress, Luật sư phản bác đề xuất “quyền được chết”, <https://vnexpress.net/phap-luat/luat-su-phan-bac-de-xuat-quyen-duoc-chet-3204678.html>, truy cập 27/3/2019.

(23). Nguyễn Vinh Hưng, tldđ, tr. 46.

- Về điều kiện áp dụng “quyền được chết”

Trước hết, cần khẳng định “quyền được chết” vẫn còn khá xa lạ với nhiều người Việt Nam nên chính vì thế, sự tác động, ảnh hưởng của nó tới xã hội sẽ rất lớn. Trên thực tế, ngay tại các quốc gia quy định về “quyền được chết” đều quy định rất chặt chẽ các điều kiện, trình tự, thủ tục để một người có thể được chết một cách hợp pháp. Theo đó, về cơ bản, các điều kiện bắt buộc đối với một người xin phép được chết như sau:

Thông thường, việc tiến hành xin phép được chết được chia thành hai dạng là: “chết chủ động” và “chết thụ động”. Trong đó, đối với hình thức “chết chủ động” sẽ “*phải hội đủ bốn điều kiện: Một là người bệnh mắc bệnh nan y và không thể chịu đựng được nỗi đau thể xác; hai là qua kiểm tra, hội đồng y khoa xác định cái chết của người ấy là không thể tránh khỏi trong một tương lai gần; ba là bệnh nhân đồng ý chết trong tình trạng tỉnh táo; bốn là các bác sĩ trực tiếp điều trị xác định không còn khả năng điều trị giảm đau. Khi đáp ứng các điều kiện này thì bệnh nhân được “chết” bằng thuốc an thần, rồi sau đó là thuốc làm ngừng tim, ngừng phổi.*”⁽²⁴⁾ Như vậy, hình thức “chết chủ động” được tiến hành với sự trợ giúp của một bên thứ ba để người bệnh có thể ra đi nhẹ nhàng.

Còn đối với hình thức “chết thụ động”, “*người bệnh phải đáp ứng ba điều kiện: bệnh nan y giai đoạn cuối, không thể hồi phục và đồng ý ngừng điều trị (sự đồng ý lập thành*

(24). Báo Tuổi trẻ, Quyền được chết không khả thi ở nước ta hiện nay, <https://tuoitre.vn/quyen-duoc-chet-khong-kha-thi-o-nuoc-ta-hien-nay-1134088.htm>, truy cập 25/3/2019.

văn bản bởi người bệnh khi còn tỉnh táo hoặc dựa vào yêu cầu của tất cả thành viên gia đình nếu người bệnh không còn tỉnh táo, sống thực vật”⁽²⁵⁾. So với hình thức “chết chủ động” thì hình thức “chết thụ động” được tiến hành không cần nhờ đến sự hỗ trợ của bên thứ ba mà bệnh nhân sẽ tự chấm dứt tồn tại khi không muốn nhờ sự giúp đỡ của các thiết bị y tế nhằm duy trì kéo dài sự sống.

Tựu trung lại, cái chết hợp pháp phải đáp ứng các điều kiện cơ bản như: “Người đó đã đưa ra yêu cầu chấm dứt cuộc sống một cách chủ động và tự nguyện; người đó được coi là có đủ năng lực tâm thần để đưa ra quyết định sáng suốt về việc điều trị của mình; người đó được nhất trí là đang bị đau đớn không thể chịu đựng được và tình trạng không có triển vọng cải thiện”⁽²⁶⁾.

Còn tại Việt Nam, do pháp luật hiện nay chưa quy định về “quyền được chết” nên chưa có điều kiện cụ thể đối với các trường hợp mong muốn được chết. Tuy nhiên, nếu như “quyền được chết” trong thời gian tới được Quốc hội Việt Nam thông qua thì cần quy định chi tiết, chặt chẽ về các điều kiện đối với chủ thể mong muốn thực hiện quyền hạn đặc biệt này. Trong đó, cần lưu ý, chủ thể mong muốn thực hiện “quyền được chết” bắt buộc phải đáp ứng tất cả các điều kiện do pháp luật quy định. Qua nghiên cứu kỹ các vấn đề như tính tương đồng của hệ thống

pháp luật hiện nay và thực tiễn thi hành pháp luật hay từ sự tác động, chi phối của các yếu tố liên quan đến trình độ văn hoá, ý thức pháp luật của chủ thể thực thi và người dân nói chung, có thể quy định các điều kiện cụ thể để có thể được chết một cách hợp pháp tại Việt Nam như sau:

Điều kiện thứ nhất là về độ tuổi của người mong muốn thực hiện “quyền được chết”. Qua tìm hiểu cho thấy, tại một số quốc gia như Vương quốc Bỉ: “năm 2014, Bỉ đã sửa đổi luật để cho phép mọi bệnh nhân bất kể tuổi tác được tự quyết định cái chết. Trước khi tiến hành cái chết êm ái, bệnh nhân phải trải qua bài kiểm tra đánh giá năng lực tinh thần; nếu dưới tuổi trưởng thành còn cần sự đồng ý của cha mẹ”⁽²⁷⁾. Tuy nhiên, trong thời gian đầu áp dụng “quyền được chết” tại Việt Nam, người có nguyện vọng được chết phải là người có đầy đủ năng lực hành vi dân sự. Tức là, cần quy định bắt buộc người được chết phải là người từ đủ 18 tuổi trở lên (không thuộc các trường hợp mất năng lực hành vi dân sự, người có khó khăn trong nhận thức, làm chủ hành vi hoặc bị hạn chế năng lực hành vi dân sự)⁽²⁸⁾. Nói cách khác, người được chết đã hoàn toàn có khả năng tự nhận thức và quyết định được mọi hành vi của mình. Hơn nữa, tại thời điểm quyết định sẽ chết thì người đó phải trong tình trạng hoàn toàn minh mẫn, sáng suốt, tỉnh táo và phải tự tay làm văn bản cam kết về ý nguyện mong muốn được chết của

(25). Báo Tuổi trẻ, *Quyền được chết không khả thi ở nước ta hiện nay*, tldđ.

(26). Báo điện tử Dantri, *Các nước thực hiện “quyền được chết” như thế nào?*, <https://dantri.com.vn/suc-khoe/cac-nuoc-thuc-hien-quyen-duoc-chet-nhu-the-nao-1430868730.htm>, truy cập 24/3/2019.

(27). Báo điện tử Vnexpress, *Hai em bé ở Bỉ ra đi bằng cái chết êm ái*, tldđ.

(28). Các điều 22, 23, 24 Bộ luật dân sự năm 2015.

họ trước sự chứng kiến của công chứng viên hoặc các cán bộ tư pháp có thẩm quyền. Còn nếu trong trường hợp vì lí do không còn đủ sức khoẻ để tự tay viết cam kết nhưng vẫn tỉnh táo, sáng suốt thì những người thân thích của người đó sẽ phải cùng lập cam kết trước sự chứng kiến của công chứng viên hoặc cán bộ tư pháp và bản thân người mong muốn chết phải biểu lộ được ý chí, nếu như không thể tự kí tên được thì vẫn phải điểm chỉ. Trong trường hợp này cần có tối thiểu 02 người làm chứng (những người thân thích với người được chết hoặc hàng xóm, tổ trưởng tổ dân phố, chủ tịch hội cựu chiến binh... nhưng phải là người có đầy đủ năng lực hành vi dân sự) và ngay sau đó, những người này sẽ phải kí tên vào văn bản cam kết trước sự chứng kiến của công chứng viên hoặc cán bộ tư pháp.

Ngoài ra, cũng cần có quy định đối với các trường hợp nếu như người bệnh đã và đang sống thực vật hoặc với người chưa thành niên mắc bệnh nan y giai đoạn cuối không thể cứu chữa. Cần quy định quyền quyết định trong các trường hợp này sẽ thuộc về cả gia đình và khi quyết định phải lập thành văn bản có chữ kí của tất cả các thành viên (những người có đầy đủ năng lực hành vi dân sự). Bên cạnh đó, nên chăng đối với các trường hợp này, cần có quy định cụ thể về thời gian sống thực vật hoặc thời gian người chưa thành niên mắc bệnh nan y giai đoạn cuối không thể cứu chữa, vì chỉ khi những người lâm vào tình trạng trên và đã kéo dài trong một khoảng thời gian hợp lí thì những người thân thích của họ mới có thể

cùng quyết định về việc đồng ý cho người thân của họ ra đi.

Điều kiện thứ hai để có thể thực hiện “quyền được chết”, đó là bản thân người mong muốn được chết phải không trực tiếp hoặc gián tiếp liên quan trong mọi giao dịch về tài chính hoặc đang có nghĩa vụ trả nợ với các chủ nợ. Nói cách khác, người mong muốn được chết phải không có bất kì khoản nợ nần hoặc đang trong thời kì thực hiện các nghĩa vụ tài sản đối với bên thứ ba (mua bán, sang nhượng, thuê khoán, vay mượn, cầm cố, thế chấp...) hoặc với nhà nước (nợ thuế, phí hay các nghĩa vụ tài chính khác). Điều này nhằm tránh trường hợp những người có tình lợi dụng “quyền được chết” để trốn nợ.

Điều kiện thứ ba, người mong muốn được chết không vi phạm pháp luật hoặc đang trong thời kì bị truy tố, xét xử hay đang chấp hành các loại hình phạt khác nhau. Điều này còn thể hiện sự khách quan, công bằng đối với mọi công dân trong xã hội và thể hiện rõ tính nghiêm minh của pháp luật. Chỉ đến khi người mong muốn được chết không còn bất kì nghĩa vụ với nhà nước thì họ mới có quyền tự quyết định vấn đề tồn tại hay không tồn tại.

Điều kiện thứ tư, người mong muốn được chết phải đang mắc các căn bệnh hiểm nghèo đến mức các bệnh viện tuyến trung ương của Việt Nam đều xác nhận không thể cứu chữa. Nên chăng quy định cần tối thiểu sự xác nhận của hai bệnh viện tuyến trung ương về trường hợp người bệnh đã không thể cứu chữa. Mặt khác, Bộ y tế cần phối hợp với Bộ tư pháp, Bộ công an, Tòa án

nhân dân tối cao và Viện kiểm sát nhân dân tối cao để cùng nghiên cứu, hướng dẫn cụ thể đối với trường hợp xác định một người không còn khả năng cứu chữa để các bệnh viện và người bệnh có cơ sở thực hiện theo. Bên cạnh đó, cũng nên dự liệu đối với một số trường hợp nếu xét thấy chưa đủ sự tin tưởng thì cơ quan nhà nước có thẩm quyền có thể đề nghị tiếp tục xét nghiệm, giám định kết quả từ một cơ sở y tế khác. Trong đó, cơ sở y tế thứ ba phải là cơ sở y tế đặt dưới sự quản lý trực tiếp của Bộ công an hoặc Bộ quốc phòng và cũng phải có đầy đủ trang thiết bị cũng như trình độ chẩn đoán như một bệnh viện tuyến trung ương.

- Về phương pháp tiến hành “quyền được chết” tại Việt Nam:

“Quyền được chết” mặc dù có giá trị rất lớn đối với bản thân người được chết vì nó giúp cho người được chết có thể ra đi nhẹ nhàng, êm ái tránh sự khổ đau kéo dài. Tuy nhiên, vấn đề ở đây là chủ thể nào sẽ chịu trách nhiệm hỗ trợ các bệnh nhân mắc bệnh hiểm nghèo khi họ muốn chấm dứt cuộc sống. Có thể thấy rằng, dù cho việc giúp đỡ những người bệnh tật đau đớn đến mức không thể tiếp tục cuộc sống có thể giải thoát trong sự nhẹ nhàng và nhanh chóng luôn chứa đựng các giá trị nhân văn, nhân đạo sâu sắc, thế nhưng đây lại là một công việc đặc biệt mà có lẽ rất ít người muốn thực hiện hoặc không dám thực hiện vì nhiều lý do. Vì thế, để việc áp dụng tại Việt Nam được thuận lợi thì cần tìm hiểu, nghiên cứu và học hỏi kinh nghiệm từ các quốc gia đang triển khai “quyền được chết”.

Nghiên cứu cho thấy, hiện nay, tại một số quốc gia đã sáng tạo ra các phương pháp để người bệnh có thể thuận lợi, nhanh chóng, đơn giản chấm dứt cuộc sống mà không cần phải có sự hỗ trợ của nhiều người. Ví dụ: tại “Australia đã có bác sĩ sáng tạo ra cỗ máy để giúp bệnh nhân được chết nhẹ nhàng”.⁽²⁹⁾ Tiểu bang Oregon của Hoa Kỳ, “người bệnh tự dùng thuốc độc do bác sĩ cung cấp”.⁽³⁰⁾ Ở Thụy Sĩ, người muốn chết “tự mở van cho dung dịch thuốc độc truyền vào cơ thể qua ống tiêm đặt nơi cánh tay”.⁽³¹⁾ Cũng tại Zurich, Thụy Sĩ còn có phương pháp tiến hành bằng việc người bệnh tự uống thuốc độc theo sự hướng dẫn của thành viên tổ chức trợ tử Dignitas.⁽³²⁾ Hay ở Bỉ, người được chết được tiêm thuốc độc để ra đi yên bình.⁽³³⁾ Ở các quốc gia như “Hà Lan và Luxembourg, theo luật của những nước này, cuộc sống của một người có thể được chấm dứt một cách có cân nhắc bởi bác sĩ hoặc các nhân viên y tế khác. Người được “chết êm ái” thường được nhận một liều thuốc

(29). Thu Thảo, *Cỗ máy giúp bệnh nhân ra đi êm ái của bác sĩ Australia*, báo điện tử Vnexpress, <https://vnexpress.net/tin-tuc/khoa-hoc/co-may-giup-benh-nhan-ra-di-em-ai-cua-bac-si-australia-3676887.html>, truy cập 26/3/2019.

(30). Nguyễn Hữu Đức, *Nghĩ về quyền được chết*, <http://nld.com.vn/suc-khoe/nghi-ve-quyen-duoc-chet-20160901210804634.htm>, truy cập 26/3/2019.

(31). Báo điện tử Baomoi, *Lời trần trối của tiến sĩ 104 tuổi ra đi bằng cái chết êm ái*, tldd.

(32). Báo điện tử Vnexpress, *Video nhà báo Đài Loan chết êm ái gây tranh cãi*, <https://vnexpress.net/suc-khoe/video-nha-bao-dai-loan-chet-em-ai-gay-tranh-cai-3888313.html>, truy cập 29/3/2019.

(33). Báo điện tử Vnexpress, *Hai em bé ở Bỉ ra đi bằng cái chết êm ái*, tldd.

giãn cơ hoặc thuốc ngủ liều cao, gây ra hôn mê và chết”.⁽³⁴⁾ Còn tại Việt Nam, thời gian gần đây cũng đã có ý tưởng: *“nếu pháp luật cho phép, bác sĩ có thể giúp người bệnh ra đi một cách thanh thản bằng cách kết hợp nhiều biện pháp như: cho thuốc mê, nghe một bản nhạc, xem một bộ phim...”*.⁽³⁵⁾ Đây là các gợi ý quan trọng cho các nhà lập pháp tại Việt Nam và đội ngũ sẽ thực hiện quyền hạn đặc biệt này nghiên cứu, tìm hiểu. Mặt khác, cần có sự tiếp tục nghiên cứu, tìm hiểu về những phương pháp thực hiện “quyền được chết” cho phù hợp nhất với các điều kiện và hoàn cảnh của Việt Nam.

Bên cạnh đó, cần lưu ý: khi một con người chết đi thì sự liên quan không chỉ đối với bản thân người chết hay với những người thân thích của họ mà còn liên quan rất lớn đối với các cơ quan nhà nước có thẩm quyền. Bởi lẽ, các vấn đề liên quan đến người được chết như tài sản hoặc những người có liên quan, phụ thuộc vào họ vẫn còn. Do vậy, sau đó, về nguyên tắc, các cơ quan nhà nước vẫn sẽ phải tiến hành các thủ tục pháp lý cần thiết đối với những vấn đề kể trên. Hơn nữa, cần đảm bảo việc một người mong muốn nhờ đến cái chết nhẹ nhàng, êm ái là hợp pháp thì cần quy định một quy trình thẩm định, kiểm tra chặt chẽ, nghiêm minh và nhanh chóng. Theo đó, cần quy định trách

nhiệm của các cơ quan như cơ quan công an, toà án nhân dân, viện kiểm sát nhân dân và chính quyền địa phương nơi người mong muốn được chết đang cư trú trong việc phối hợp kiểm tra, xác minh và quyết định cho phép người được chết có thể thực hiện quyền hạn này hay không. Cần đặc biệt lưu ý, thời hạn để các cơ quan trên tiến hành các thủ tục kiểm tra xác minh phải quy định rất rõ ràng và về nguyên tắc, quá trình xác minh và quyết định cho phép người được chết phải hướng đến sự nhanh chóng, thuận tiện, tránh gây phiền hà, rắc rối cho người được chết cũng như thân nhân của họ. Có như vậy mới thể hiện sự văn minh, hiện đại của pháp luật và thể hiện sự quan tâm, hỗ trợ tốt nhất của pháp luật đối với người được chết và gia đình của họ.

2. Kiến nghị quy định “quyền được chết” trong pháp luật Việt Nam

Thứ nhất, pháp luật Việt Nam cần sớm quy định “quyền được chết” để đáp ứng nhu cầu, mong muốn của xã hội. Trong đó, xây dựng quy trình xem xét, thẩm định các hồ sơ của người mong muốn được chết cần phải nhanh chóng, khoa học, chặt chẽ và hướng đến việc tạo sự thuận lợi tốt nhất cho người mong muốn được chết hoặc của gia đình người yêu cầu.

Như đã trình bày, hiện nay khá nhiều quốc gia trên thế giới đã quan niệm lại về “quyền được chết” và ghi nhận quyền hạn này trong hệ thống pháp luật để những người có nhu cầu, mong muốn có thể thực hiện. Mặt khác, trước yêu cầu và đòi hỏi của xã hội hiện nay, việc công nhận “quyền được

(34). Báo điện tử Dantri, *Các nước thực hiện “quyền được chết” như thế nào?*, ttdđ.

(35). Nam Phương, *Đề xuất bổ sung quyền được chết*, báo điện tử Vnexpress, trích lời của TS. Nguyễn Huy Quang, Vụ pháp chế (Bộ y tế), <https://vnexpress.net/tin-tuc/thoi-su/de-xuat-bo-sung-quyen-duoc-chet-3204054.html>, truy cập 26/3/2019.

chết” tại Việt Nam là quy định phù hợp và rất cần thiết.⁽³⁶⁾ Trên thực tế, từ năm 2005, “quyền được chết” đã từng được Bộ y tế đề xuất với Quốc hội nhưng Quốc hội khi đó cân nhắc chưa biết đến thời điểm nào sẽ cho phép.⁽³⁷⁾ Hay ngay trong giai đoạn xây dựng Bộ luật dân sự năm 2015, vẫn có khá nhiều ý kiến góp ý về việc cần bổ sung “quyền được chết” đối với “*những người đang sống thực vật, ung thư giai đoạn cuối chịu đau đớn tột cùng về thể xác, tinh thần và muốn ra đi nhẹ nhàng*”.⁽³⁸⁾ Cụ thể, dự thảo Bộ luật dân sự năm 2015 trình Quốc hội khi đó cũng đã có đề cập vấn đề cần ghi nhận “quyền được chết”.⁽³⁹⁾ Từ đó cho thấy, “quyền được chết” không chỉ là vấn đề mang tính xã hội rộng lớn mà còn là một vấn đề liên quan rất lớn đến “nhân quyền” và pháp luật cần phải công nhận và bảo vệ quyền hạn đặc biệt này. Trên thực tế, một bộ phận không nhỏ nhà làm luật của Việt Nam ít nhiều đã và đang suy nghĩ về vấn đề quan trọng này. Do vậy, cần nhanh chóng quy định “quyền được chết” để giải quyết nhu cầu và mong muốn của xã hội, đặc biệt là trong hoàn cảnh số

lượng người mắc các căn bệnh hiểm nghèo đang có xu hướng gia tăng nhanh chóng. Bên cạnh đó, cần quy định chặt chẽ quy trình xem xét, thẩm định việc cho phép một người được sử dụng “quyền được chết”. Có như vậy mới ngăn ngừa được các hành vi của một số người muốn lợi dụng quyền hạn đặc biệt này để thực hiện các hành vi có thể vi phạm pháp luật hoặc làm phương hại đến quyền, lợi ích hợp pháp của người khác.

Thứ hai, cần mở rộng công tác tuyên truyền, giới thiệu về “quyền được chết” đến đông đảo người dân

Mặc dù việc công nhận “quyền được chết” là rất văn minh và nhân đạo nhưng, không ít người còn chưa hiểu hết hoặc vẫn còn mang nặng tư tưởng bảo thủ, lạc hậu nên quyết liệt phản đối quyền hạn này. Bởi vậy, trên thực tế, không chỉ tại Việt Nam mà “*trên thế giới vẫn còn một bộ phận xã hội phản đối*”.⁽⁴⁰⁾ Trước mắt, cần tổ chức nhiều chương trình tuyên truyền, phổ biến, giới thiệu về “quyền được chết” với mục đích quảng bá rộng rãi quyền hạn này đến đông đảo mọi tầng lớp nhân dân. Trong đó, đặc biệt cần chú ý đẩy mạnh tuyên truyền, giới thiệu “quyền được chết” đến các vùng nông thôn, vùng sâu, vùng xa..., ở những nơi ít được tiếp cận với môi trường văn hoá, giáo dục và pháp luật. Mặt khác, cần khẳng định “quyền được chết” là quyền chứ không phải là nghĩa vụ, vì vậy việc ai có lựa chọn quyết định thực hiện hay không hoàn toàn phụ thuộc vào chính bản thân họ và ngay cả khi

(36). Báo điện tử tuổi trẻ, *Xin quyền được chết, nhiều lí do chưa thể áp dụng*, tldd.

(37). Tú Anh, tldd.

(38). Nam Phương, *Đề xuất bổ sung quyền được chết*, báo điện tử Vnexpress, trích lời của TS. Nguyễn Huy Quang, Vụ pháp chế (Bộ y tế), <https://vnexpress.net/tin-tuc/thoi-su/de-xuat-bo-sung-quyen-duoc-chet-3204054.html>, truy cập 25/3/2019.

(39). Bộ tư pháp, Cổng thông tin điện tử phía Nam, *Nên hay không nên bổ sung “quyền được chết” trong dự thảo Bộ luật dân sự sửa đổi*, <http://ctpn.moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/nguyen-cuu-trao-doi-kinh-nghiem.aspx?ItemID=34>, truy cập 20/4/2019.

(40). Nguyễn Vinh Hưng, tldd, tr. 46.

muốn thực hiện thì còn phải đáp ứng rất nhiều điều kiện chặt chẽ với sự xem xét, thẩm định kỹ lưỡng của các cơ quan nhà nước có thẩm quyền.

Thứ ba, cần khuyến khích thành lập các tổ chức trợ tử

Một trong những yếu tố quyết định để “quyền được chết” được Quốc hội thông qua và triển khai thuận lợi cũng như có thể trợ giúp tối đa và hiệu quả cho những người mong muốn được chết chính là cần có những tổ chức nhân đạo thực hiện việc giúp đỡ, hỗ trợ (hay còn gọi là tổ chức trợ tử). Bởi như đã phân tích, đây là công việc rất đặc biệt mà ít người dám thực hiện. Tuy nhiên, xét đến cùng, việc giúp đỡ những người mong muốn, mồn mỗi chờ đợi được chết và đã hợp pháp thì hoàn toàn không phải là việc làm vi phạm pháp luật hay trái đạo đức xã hội. Do vậy, nếu “quyền được chết” được công nhận tại Việt Nam thì sẽ có rất nhiều người nghĩa hiệp, dũng cảm giúp đỡ, hỗ trợ những người có nguyện vọng được ra đi một cách thanh thản, nhẹ nhàng. Mặc dù vậy, đây lại không phải là hành động của từng cá nhân mà cần có các tổ chức chuyên nghiệp để cùng thực hiện công việc này. Trong đó, Việt Nam có thể nghiên cứu, học hỏi các mô hình tổ chức trợ tử của một số quốc gia đã công nhận “quyền được chết” mà trong đó, điển hình như mô hình Dignitas chuyên hỗ trợ những người mong muốn được chết của Thụy Sĩ hiện nay. Mặt khác, khi thành lập các tổ chức trợ tử thì cũng chính các tổ chức này sẽ góp phần quan trọng để tuyên truyền, giới thiệu về “quyền được chết” đến đông đảo

người dân hơn. Từ đó, càng nhiều người Việt Nam tin tưởng và ủng hộ “quyền được chết” là quyền nhân đạo và không thể thiếu trong đời sống của con người./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Báo người bảo vệ quyền lợi, Trung ương Hội luật gia Việt Nam, *Quyền an tử theo Luật nhân quyền quốc tế, pháp luật ở một số quốc gia và gợi mở cho Việt Nam*, http://nguoiibaovequyenloi.com/User/ThongTin_ChiTiet.aspx?MaTT=154201652940792881&MaMT=25
2. Bảo tàng lịch sử - văn hoá, Đại học khoa học xã hội và nhân văn, Đại học quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh, *Tuyên ngôn độc lập 2/9/1945 - bản tuyên bố về nhân quyền ở Việt Nam*, <http://baotang.hcmussh.edu.vn/?ArticleId=cb7ed36c-f0af-4b10-b876-a6c702db5567>
3. Bộ tư pháp, Cổng thông tin điện tử phía Nam, *Nên hay không nên bổ sung “quyền được chết” trong dự thảo Bộ luật dân sự sửa đổi*, <http://ctpn.moj.gov.vn/qt/tintuc/Pages/nghien-cuu-trao-doi-kinh-nghiem.aspx?ItemID=34>
4. Nguyễn Hữu Đức, *Nghĩ về quyền được chết*, báo điện tử Người lao động, <http://nld.com.vn/suc-khoe/nghi-ve-quyen-duoc-chet-20160901210804634.htm>
5. Nguyễn Vinh Hưng, “Cần bổ sung “quyền được chết” vào trong Bộ luật dân sự năm 2015”, *Tạp chí khoa học pháp lý*, số 9/2018.
6. Minh Trang, *Quyền được chết*, <https://danluat.thuvienphapluat.vn/quyen-duoc-chet-143712.aspx>